

מדור תנ"ך

מבוא

מצוות הקהל מופיעה בפרשת וילך, לקראת סוף ספר דברים (ל"א, י-יג). ננסה, תוך כדי קריאת הפסוקים, לשים לב לרכיבים השונים הקיימים במצווה זו.

א. עיון בפסוקים

בשלב ראשון, ננסה לפרק את הרכיבים השונים הקיימים במצווה זו:

(י) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר, **מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים, בְּמַעַד שְׁנֵי הַשָּׁמָיִם, בְּחַג הַסִּפּוֹת:**

(יא) **בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת פָּנֵי ה' אֶל-לֵהִי בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר, תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:**

(יב) **הִקְהֵל אֶת הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף, וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ, לִמְעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְעַן יִלְמְדוּ וַיֵּרְאוּ אֶת ה' אֶל-לֵהֵיכֶם, וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:**

(יג) **וּבְנִיֵּיהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ, יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ, לִירְאָה אֶת ה' אֶל-לֵהֵיכֶם, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה, אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:**

אם כן, לפרשייה זו מבנה מופתי - התורה מפרטת את פרטי הרקע למעמד (מקום, זמן), תוכן המעמד (נוכחים, והפעילות המתרחשת) ואף כותבת מפורשות מהי מטרת המעמד.

מורים ומורות יקרים!

שלום רב,

מצוות הקהל היא מצווה מיוחדת שכל עם ישראל מצווה לקיימה באופן אישי. אנו שמחים להגיש לכם את חוברת "הקהל" המיועדת להעמקה בנושא בהיבט בינתחומי של ארבעה מקצועות.

במדור תנ"ך - באמצעות עיון בפסוקים.

במדור תושבע"פ - באמצעות הרחבת פרטי הלכות.

במדור מחשבת ישראל - באמצעות העמקה בהיבטים השונים של המצווה.

במדור היסטוריה - הרחבת הרקע ההיסטורי להתפתחות מעמד 'זכר להקהל'.

אנו מבקשים וממליצים לעיין בהיבטים המגוונים של המצווה ולהעמיק בהם בעזרת מערכי השיעור המופיעים בסוף החוברת.

שנזכה "לשמע דבריה של תורה", כדברי ספר החינוך, מתוך שמחה ומתוך תפילה שנזכה לחזות בשוב ה' ציון ברחמים.

בברכת אחדות ושלום,

הרב ד"ר יוחאי רודיק

מפמ"ר מחשבת ישראל

יו"ר ועדת השמיטה

הרב אלי טרגין

כותב ועורך החוברת

מרכז הלכה והוראה

תוכן העניינים

מדור תנ"ך.....3

מדור תושב"ע.....11

מדור מחשבת ישראל.....17

מדור היסטוריה.....23

מערכי שיעור.....29

כעת נעמיק יותר בחמישה רכיבים אלו:

המלבי"ם (דברים ל', י-יא) מסביר כיצד מטרת המעמד, יצירת התרשמות נפשית עזה של יראת ה', המופיעה בסוף הפרשייה (הרכיב האחרון), מהווה את היסוד והבסיס לפרטי שאר ארבעת הרכיבים:

מבאר הדברים שבשבילים **תפעול הקריאה** עד שתהיה **נקבעת בלב השומעים**.

א. **שהקריאה הזאת היא אחת לשבע שנים וטבע האדם להתעורר מדבר שהוא בא לזמן רחוק.**

ב. **'במעד שנת השמטה בחג הסכות'. העת המוכשרת שתפעל בהם השמיעה, מפני ששנת השמטה היתה שבת הארץ לה' שידעו כי לה' הארץ, והארץ היא ג"כ קדש, וגם לא התעסקו כל השנה בעבודת האדמה, ועסקו בתורה, ואף שכלתה השמטה בראש השנה, אבל היה ראש השנה ויום הכיפורים ועסקו בסוכה ובד' מינים.**

ג. **'בבוא כל ישראל לראות את פני ה' א-להיך'. וה' בוחן לבות, וכל אחד מקשט לבבו נכח ה'.**

ד. **'במקום אשר יבחר'. והמקום הזה שבו בחר ה' יעורר היראה כמו שאמר יעקב, 'מה נורא המקום הזה'.**

ה. **'תקרא', גם הקורא, שהוא המלך שבו בחר ה' מכל שבטי ישראל, ודבריו יעשו רושם בלבבות השומעים.**

ו. **'את התורה הזאת'. הדברים בעצמן המה אמרות ה' אמרות טהורות ויורדים אל הלב.**

ז. **'נגד כל ישראל באזניהם'. הקבוץ הגדול הזה יפעל ג"כ הרבה על לב השומע.**

כיוון שהמטרה היא להשאיר רושם עז על המשתתפים, יש דגש על המרכיבים השונים של המסגרת המסייעים ביצירת הרושם הזה.

1 רכיבים מסוימים בנויים מכמה יסודות. לדוגמא, רכיב הזמן בנוי משלושה יסודות - אחת לשבע שנים, במוצאי שנת השמיטה, בחג הסוכות.

ב. מקבילות - השוואה למעמד הר סיני

כעת ניעזר ברכיבים שהזכרנו, לטובת השוואה בין פסוקי הקהל לפסוקי מעמד הר סיני. השוואה זו תסייע לנו להעמיק בהבנת עניינו של מעמד הקהל:

מטרת המעמד

מעמד הר סיני	מעמד הקהל
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאַתּוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ: (שמות כ', יז) אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאָדָמָה וְאֵת בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן: (דברים ד', י) מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וּלְשֹׁמְרֵי אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטֵב לָהֶם וּלְבָנֵיהֶם לְעֹלָם: (דברים ה', כו)	...לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיֵּרְאוּ אֶת ה' א-לֵהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וּלְמַדּוּ לִירְאָה אֶת ה' א-לֵהֵיכֶם כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה... (דברים ל"א, יב-יג)

מניתוח הפסוקים עולה דמיון מדהים עד רמת הפרטים, בנוגע למטרת שני המעמדות. מטרת המעמדות היא ליצור תחושת יראה (שתתורגם גם לשמירת מצוות) שתישאר לאורך זמן ממושך ותשפיע גם על הילדים.

המשתתפים

לשון כינוסם	מעמד הר סיני	הקהל
	הַקָּהָל לִי אֶת הָעָם.. (דברים ד', י)	הַקָּהָל אֶת הָעָם.. (דברים ל"א, יב)
נוכחים - כל ישראל	וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרֹאת הָא-לֵהִים מִן הַמִּחֲנֶה, וַיִּתְּצֻבוּ בַּתַּחֲתִית הָהִר: (שמות י"ט, יז)	הַקָּהָל אֶת הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף, וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ.. (שם)

מתן תורה התקיים בהר סיני, מקום עליו ירד ה' והשרה את שכינתו, דבר המתבטא באש ועשן - "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה'... ומשה ניגש אל הערפל אשר שם הא-להים" (שמות י"ט, יח ; כ', יח).

ניתן בהחלט לראות בכך דמיון רב למעמד הקהל שאמור להתקיים "במקום אשר יבחר", מקום המקדש, מקום השראת השכינה הקבוע של הקב"ה. וגם בו תיאורים לא מעטים של אש ועשן (שמות מ', לח; ישעיה ו', ד; דברי הימים ב ה', יג, ועוד).

הקהל כשיחזור של מתן תורה

לאחר שראינו שיש הקבלה ברורה בין שני האירועים, נצעד צעד נוסף לאור דברי הרמב"ם בתארו את מעמד הקהל (הלכות חגיגה פ"ג ה"ו):

וגרים שאינן מכירין, חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה, **כיום שניתנה בו בסיני**. אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה, חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה, ומי שאינו יכול לשמוע, מכוין לבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא **לחזק דת האמת, ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה**, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל.

הרמב"ם רואה במעמד הקהל שחזור של מתן תורה. ממילא, הדמיון המוחלט ברכיבים השונים של שני האירועים מקבל כאן משמעות חדשה ועמוקה אף יותר, וכפי שהיטיב לתאר זאת הרב מאיר גרוזמן (על המועדים, עמ' 81):

כדי להבין את מצוות הקהל נראה שצריך לראות במצווה זו מעין חזרה, או מוטב לומר תזכורת למעמד הר סיני. הקב"ה רוצה לשמר בלב העם לדורי דורות את המחזה הכביר וההיסטורי של מעמד זה, את המסר שהועבר בו לעם, ואת יראת ה', שנתהוותה ממנו. כדי לאפשר שמעמד מעין זה יחזור על עצמו יש ליצור תנאים דומים, טכסים זהים, ואולי גם התגלות חדשה. רק במציאותם של אלה תתאפשר חזרה אמיתית למעמד ההוא. אך מכיוון שדברים אלו מסיבות מובנות אינם בנמצא, שהרי לא יעלה על הדעת שבכל דור יתגלה ה' מחדש בקולות ובברקים, בענן כבד, בעשן, בקול שופר ובעיקר באש, לפיכך נצטוונו על מצוות הקהל זו שבאה כאמור להזכיר את המעמד הגדול ההוא ולתת לו מודעות מחודשת. בקיצור, לקיים בצורה מעשית כלשהי את הצו: "רק השמר לך ושמור נפשך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' א-להיך בחורב".

אין הרבה אירועים שבהם הקב"ה מבקש להקהיל יחדיו את כל עם ישראל, נער וזקן, טף ונשים. ואם פרט זה לא היה מספיק בכדי לחבר בין האירועים, הרי שהעובדה שהתורה מכנה את מתן תורה "יום הקהל" (דברים ט', י; י', ד; י"ח, טז), לא משאירה הרבה מקום לספק.

ההתרחשות במעמד

במעמד הר סיני, לב האירוע מתואר בידי משה במילים הבאות (דברים ד', יב-יג):

וַיִּדְבֹּר ה' אֵלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צָוָה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת, עֲשֵׂת הַדְּבָרִים...

אם כן, ישנם שני מרכיבים:

א. דיבור מפי ה'.

ב. תוכן הדיבור - עשרת הדיברות.

במעמד הקהל, לב הטקס הוא גם בקריאת התורה בפני העם - "תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת".

אמנם שני דברים נעלמים מתוך פשט הפסוקים:

א. התוכן - מה נכלל בתיאור "התורה הזאת"? האם קוראים את כל התורה כולה?

ב. מי הקורא?

בשאלות אלו נרחיב במדור תורה שבעל פה, כעת נציין שחז"ל הבהירו שהקורא הינו המלך, ונביא את דברי הרמב"ם (חגיגה פ"ג ה"ו) המסבירים זאת בכך "שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל".

אם במעמד הר סיני הקב"ה בכבודו ועצמו פתח בדברים אלינו, במעמד הקהל הקב"ה מבקש משליחו, המלך, להשמיע את דבריו לעם.²

הזמן

אם כן, בשלושה מתוך חמישה רכיבים מצאנו הקבלה ברורה בין מתן תורה למעמד הקהל, ומה בנוגע לשני הרכיבים הנוספים - זמן ומקום?

כאן ההקבלה אינה מפורשת בפשטי המקראות, אך גם כאן נמצא שינוי הקבלה יפה:

מתן תורה מתקיים **שבעה שבועות** לאחר יציאת מצרים, ואילו מעמד הקהל "מקץ שבע שנים".

2 כידוע, גם בהר סיני, הקב"ה רק פתח ובהמשך שליחו, משה, המשיך לדבר.

ג. מיקום הפרשייה

לאחר שהעמקנו בתוכן הפרשייה ובהקבלתה למעמד הר סיני, נוכל להבין את מיקומה של הפרשייה בשני היבטים: בהקשר המצומצם יותר של הפרק, ובהקשר הרחב יותר בנוגע למיקום הפרשייה ביחס לשאר המצוות.

בהקשר של הפרק (פרק ל"א), זהו הפרק שבו משה חותם את פרק הנהגתו ופועל להמשך דרכו גם לאחר מותו.

כך מעביר משה את שרביט ההנהגה הלאה ליהושע:

(א) וַיִּלְךָ מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, לֹא אוֹכֵל עוֹד לֶצֶאֱתָא וְלָבוֹא, וְהָ' אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

(ז) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל, חֲזֹק וְאַמֵּץ, כִּי אֲתָה תָּבוֹא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לֵאבֹתָם לָתֵת לָהֶם, וְאַתָּה תִּנְחָלָנָה אוֹתָם:

את שרביט הוראת התורה הוא מעביר לכהנים (בכתיבת התורה כולה ובמסירתה אליהם):

(ט) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וַיִּתֶּנָּה אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנִּשְׁאָאִים אֶת אַרְוֹן בְּרִית ה' וְאֶל כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ואז מגיעים שני ציוויים: פרשת הקהל ומצוות כתיבת ספר תורה:

(יט) וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְלִמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂמִימָה בְּפִיהֶם, לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל:

אמנם בפשט הפסוק (רש"י ועוד) "השירה" מתייחסת לשירת האזינו בלבד, אך חז"ל (סנהדרין כא): פירשו ש"השירה" היא כל התורה כולה, ולמדו מכאן שיש מצווה על כל אחד ואחד לכתוב ספר תורה לעצמו (ספר החינוך מצווה תרי"ג).³

מה עניינם של שני ציוויים אלו בסיום חייו של משה? האם הם מתקשרים לנושא הפרק - העברת שרביט ההנהגה?

3 הרא"ש (תחילת הלכות ספר תורה) ביאר שמטרת כתיבת ספר התורה היא ללמוד בו, וממילא בזמננו שספר התורה מונח בהיכל ואילו הלימוד הוא מתוך ספרים מודפסים, הרי שהמצווה מתקיימת בקניית ספרי קודש.

ראינו לאורך כל הפרק שמטרת מעמד הקהל היא יצירת רושם יראת ה' שלא יישכח. מהמשך הפסוקים עולה שזו גם מטרתה של מצוות כתיבת ספר תורה:

(כ) כִּי אֲבִיאֲנֹו אֶל הָאָדָמָה... זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ, וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשָׁן, וּפָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם, וְנֶאֱצוּנִי, וְהִפָּר אֶת בְּרִיתִי:

(כא) וְהָיָה כִּי תִמְצָאֲנָה אוֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ, כִּי יִדְעֵתִי אֶת יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטָרָם אֲבִיאֲנֹו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי:

מהפסוקים עולה דבר שלא היה מפורש בפרשיית הקהל. המניע מאחורי שתי מצוות אלו הוא חשש גדול של שכחת ה' שתרחש כתוצאה מכניסת העם לארץ ישראל. כניסה לארץ זבת חלב ודבש יכולה להוביל לשקיעה בחומריות ("ואכל ושבע ודשן") ולשכחת הקב"ה. שתי מצוות אלו נועדו למנוע מצב זה של הידרדרות רוחנית וליצור מציאות של זיכרון של הקב"ה ומצוותיו ("כי לא תשכח"; "למען ישמעו ולמדו ליראה את ה'..."). אם כן, משה רבנו לא רק מעביר את האחריות ליהושע ולכהנים, אלא אף מדריך מבחינה חינוכית למה לצפות מהעם בכניסה לארץ. תהיה הידרדרות רוחנית, ולכך יש להקדים תרופה למכה ולחשוב כיצד לחקוק בזיכרונם את הקב"ה ותורתו.

כהמשך להבנה זו, הרואה בשתי המצוות כמצוות הבאות בצוותא, ולהן מטרה אחת, מדגיש השל"ה בפירושו על התורה (שם, תורה אור, אות ב') כיצד כל אחת מהן משלימה את חברתה:

ישראל גוי אחד בארץ, נתעטרו בענין אחד בשני פנים, דהיינו בכלל ובפרט. אחד בכלל, שכולם הם כאיש אחד ונקראים נפש אחת... שני, כל אחד מישראל הוא אחד המיוחד בפני עצמו...

ועל זה הענין באו אלו שתי המצוות. אחת מצוות הקהל, יהיו כולם ביחד אנשים ונשים וטף, לשמוע התורה, כי כולם נפש אחת. אחר כך בא הציווי על כל יחיד ויחיד שיכתוב ספר תורה לעצמו.

אם כן, המצוות הללו מובילות לזכירת ה', הן בהיבט האישי (כתיבת ספר תורה על ידי כל אחד בביתו) והן במגרש הציבורי ("הקהל את העם").

חתימת התורה

מיוחדות שתי מצוות אלו בכך שלא רק שהן חותמות את מסעו של משה כמנהיג, אלא הן חותמות את המצוות בתורה בכלל. מצוות הקהל הינה מצווה תרי"ב, ומצוות כתיבת ספר תורה היא מצווה תרי"ג.

בהקשר הזה נביא את דברי הרב יהודה שביב (ספר הקהל עמ' 42):

ויפה הוצבו שתי המצוות הללו בחתימתה של התורה, שכן עניינן המשותף: התורה כולה... עניין אחד לשתי המצוות והוא: חזרה למעמד מתן תורה וקבלה מחודשת של התורה, כמו גם חידוש הברית.

מדור תורה שבעל פה

מבוא

הרמב"ם כתב את הלכות הקהל בספר הקרבנות, במסגרת הלכות חגיגה (פרק ג). להלן נעיין במספר אמירות ייחודיות בדברי הרמב"ם. סידרנו את הדברים ע"פ הרכיבים שהוזכרו בפרק הקודם: הזמן, המתרחש במעמד, המשתתפים במעמד. לאחר כל אמירה של הרמב"ם הוספנו ביאור והסבר.⁴

מצות עשה להקהיל כל ישראל, אנשים ונשים וטף בכל מוצאי שמיטה **בעלותם לרגל**...

אימתי היו קורין? במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית...

וכל ישראל העולים לחג מתקבצין..

(הלכות א, ג, ד)

מהניסוחים הללו של הרמב"ם עולה שמצוות הקהל היא חלק ממצוות העליה לרגל והרחבה שלה אחת לשבע שנים בחג הסוכות. כך גם עולה מהעובדה שהרמב"ם החליט לשבץ את הלכות הקהל בהלכות חגיגה. בהלכות חגיגה שלושה פרקים, בשני הפרקים הראשונים עסק הרמב"ם בהלכות הקשורות לעליה לרגל למקדש, בפסח, בשבועות ובסוכות, ובפרק השלישי כתב הרמב"ם את הלכות הקהל. אמנם יש הבדל משמעותי בין העליות. בעת העליה בשלושת הרגלים רק הזכרים מצווים לעלות, ואילו לשם קיום מצוות הקהל הכל מצווים לעלות, גם הנשים, הטף והגרים (הלכה ב). מעגל השמיטה מרכז ומכנס במקדש את כל ישראל - האנשים, הנשים והטף, לקראת מעגל שמיטה חדש, כשהתוכן הוא לימוד תורה בהמון.

חוב הקהל בזמן הזה: כיוון שהמצווה תלויה בהימצאות בית המקדש, כיום אין חיוב לקיים את מעמד ההקהל מן התורה. במדור היסטוריה נרחיב על מעמד 'זכר להקהל'.

4 בדברי תנאים ואמוראים יש עיסוק מועט בפרטי מצוות הקהל. המקורות המרכזיים הם: משנה סוטה ז, ח; תוספתא סוטה (ליברמן) ז, יג-יז; גמרא ירושלמי סוטה ז, ח-ה; ירושלמי חגיגה א, א; גמרא בבלי סוטה מא-מא: (תיאור המעמד ופרטיו). משנה מגילה א, ג; ירושלמי מגילה א, ד (דחיית המעמד כשיום הקהל חל בשבת); גמרא בבלי חגיגה ג-ג: (המשתתפים במעמד); גמרא בבלי קידושין לד. (הקהל - מצווה שהזמן גרמא). כשנציין להלן הלכות בדברי הרמב"ם, הכוונה להלכות חגיגה פרק ג.

במצוות הקהל משחזרים במידת מה את "יום הקהל" (=מעמד הר סיני)... כיוצא בזה יחיד הכותב ספר תורה לעצמו הרי הוא "כאילו קיבלו מהר סיני" (מנחות ל.)...

דומה ששתי מצוות אלו באות לשחזר את הברית הכפולה שנכרתה אז בסיני - מחד, ברית עם כנסת ישראל. כלל ישראל לדורותיו קיבל את התורה... אבל מאידך, נכרתה גם ברית ייחודית עם כל יחיד ויחיד, לקבל על עצמו תורה ומצוות. להיות מתבונן בה לפי כוחו ולקיימה לפי כישוריו, יכולתו וייעודו.

סיכום

פתחנו בעיון בפסוקי פרשיית הקהל, וגילינו פרשייה מסודרת שבה מטרת המעמד המפורשת בפסוקים מולידה את שאר רכיבי המאורע (זמן, מקום, המשתתפים, המתרחש; ע"פ ביאור המלבי"ם). המשכנו לראות כיצד רכיבים אלו חופפים בצורה יוצאת דופן למעמד הר סיני, והעמקנו אף יותר שמטרת הקהל היא יצירת שחזור של מעמד הר סיני אחת לשבע שנים (ע"פ הרמב"ם).

מהלך זה סייע להבין את פשר הימצאות מצוות הקהל ומצוות כתיבת ספר תורה, כמצוות החותמות את ימי משה ואת מצוות התורה בכלל.

חמשת הרכיבים של פרשיית הקהל, ישמשו לנו כבסיס בשני הפרקים הבאים.

במדור "תורה שבעל פה" נרחיב בפרטי הדינים של כל אחד מהרכיבים השונים.

במדור "מחשבת ישראל", נעמיק ברעיון של הקהל, לאור התבוננות מעמיקה יותר ברכיבים השונים ומטרתם.